

1789
[REDACTED]
[REDACTED]
ԻՎ. ՍՎԻՐԻԴՈՎ
[REDACTED]

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հավելված «ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ» քերթի
1928 թվի հունվարի 6-ի № 5-ի

342.8
U-88

[REDACTED]
Ի Վ Գ Ո Ւ
1928 թ.

[REDACTED]
[REDACTED]

1 MAR 2010

Արմ.
2-5658a

ԻՎ. ՍՎԵՐԻՊՈՎ

342.8
u-88

2-5658a ԲԿ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հավելված «ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ» թերթի
1928 թվի հունվարի 6-ի № 5-ի

ՀԱՅ. № 22066

18 SEP 2013

35.695

Напечатано в Гостипогр.
„Красный Восток“
БАКПОЛИГРАФА
Главлит. № 5563. Баку.
Зак. № 2845. Тир. 6000.

40704-62

ԻՆՉ ԲԱՆ ԵՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Առաջ պետութիւնը կառավարում էին բուրժուազիան և կապիտալիստները: Գյուղացու վրա կարգադրութիւն եր անում կալվածատերը: Գյուղացին իրավունքից զրկված եր, սեփական հող չուներ, բոլոր որինքները գյուղացու դեմ էին և ծառայում էին կալվածատերերին. հողետրականութիւնը ծառայում եր բուրժուազիային:

Պրոլետարական հեղափոխութիւնն այդ բոլորին վերջ ե դրել: Իրավադրկութիւնը, բռնութիւնը, ստորկութիւնը վոչնչացված են: Հին իշխանութեան տեղ բանվորները և գյուղացիները սկսում են իրենց բանվորա-գյուղացիական խորհրդային իշխանութիւնը հիմնել:

Խորհուրդները—բանվորների և գյուղացիների, բանվորուհիների և գեղջիկուհիների ներկայացուցչութիւնն են. խորհուրդները միայն աշխատավորների կազմակերպութիւնն ե. խորհուրդների ամենագլխավոր նպատակն ե ամրացնել հեղափոխութեան ձեռք բերածը:

Խորհուրդ կազմակերպվում ե ամեն մի բնակված վայրում, ներկայացուցչութեան վորոշ նորմաների հիման վրա:

Յարական կառավարութեան ժամանակները յերկիրը կառավարում էին անհատները, որինակ՝ դավառապետը, պրիստավը, այն ժամանակ այդ մարդիկ իրենց գլխու դատում և դատապարտում էին գյուղացիներին, և դա հասկանալի ե. բուրժուազիան չեր կարող թույլ տալ, վոր յերկիրը կառավարելուն մաս-

II.

ՈՎ ԻՐԱՎՈՒՆԲ ՈՒՆԻ ԸՆՏՐԵԼՈՒ, ՅԵՎ ՈՎ Ե
ԶՐԿՎԱԾ ԱՅԴ ԻՐԱՎՈՒՆԲԻՑ

Նոր հրահանգների համաձայն ընտրական իրավունքներից չեն կարող ոգտվել հետևյալ քաղաքացիները. — այն հողագործները, վորոնք սեղոնով կամ մշտապես վարձու աշխատանք են գործադրում այն չափով, վորը լայնացնում և նրանց աշխատանքը՝ անցնելով աշխատավորական սահմաններից. աշխատավորական տնտեսություն և կոչվում այն տնտեսությունը, յերբ վարձու աշխատանք և գործադրվում և յերբ տնտեսության մեջ առերյալ աշխատանքին անպայման մասնակցում են ընտանիքի աշխատանքի ընդունակ անդամները:

Ընտրական իրավունքներից զրկվում են նաև այն հողագործները, վորոնք հողագործական տնտեսության հետ միասին ունեն նաև սեփական կամ արենդով վերցրած ձեռնարկներ, որինակ՝ ջրաղացներ, բրնձազտիչներ և այդ ձեռնարկները աշխատեցնում են մշտական կամ սեղոնային վարձու աշխատանք գործադրելով:

Նոր հրահանգները ընտրական իրավունքներից զրկում են այն հողագործներին, վորոնք հողագործական տնտեսությամբ զբաղվելու հետ միասին պարապում են անասունների, գյուղատնտեսական և այլ մթերքների առնելով ու ծախելով. ընտրական իրավունքներից զրկվում են նաև նրանք, վորոնք իրենց ունեցած գյուղատնտեսական մթերքները և բանվոր անասունները ստրկացուցիչ պայմաններով տալիս են շրջակա բնակչությանը ոգտվելու համար, և բացի դրանից ստրկացնող պայմաններով բնակչությանը վարկեր են տալիս:

Ընտրական իրավունքներից զրկվում են բոլոր

կրոնական պաշտամունքների, դրանց թվում նաև մալականների, զուխարոնների և մյուս ազանդների նաչյատչիկները, բացի պահապաններից, ավելո մաքրողներից, մեռել լողացնողներից և ծխական խորհուրդների անդամներից:

Նոր կանոնադրությունն այնպես և անում, վորպեսզի այն գյուղացիները, վորոնք լայնացնում են իրենց աշխատավորական տնտեսությունը, մասնակցեն յերկիրը կառավարելու գործին:

Դրա համար ել ընտրական իրավունքներից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք հիվանդություն, գորակոչի կամ հասարակական գործի համար ընտրվելու դեպքում ստիպված են լինում իրենց տնտեսության մեջ ոգտվել մի մշտական բանվորի աշխատանքից:

Ընտրական իրավունքներից չեն զրկվում այն հողագործ-գյուղացիները, հաց արտադրողները, խաղողագործները, այգեգործները, չալթուկի և այլ տեխնիկական գյուղատնտեսական կուլտուրաներով զբաղվողները, վորոնք բերքը լավացնելու, ժամանակին ջրելու և հավաքելու համար դուռ կլիմայական պատճառներով ստիպված են լինում կարճ ժամանակով վարձել վոչ ավել քան չորս բանվոր. որինակ, բամբակը կամ բրինձը ջրելիս, արտը հնձելիս, վորպեսզի չփչանա, խաղողի տնկարանները կորգի բերելիս, և այլն, այսինքն՝ այնպիսի ժամանակ, յերբ շտապ կարգով բերքը հավաքելու համար ստիպված են լինում բանվոր ձեռքեր վարձել:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք սեղոնային աշխատանքի են զբնում և իրենց բացակայության ժամանակ մի բանվոր են վարձում:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք բացի այն, վոր հիմնական յեկամուտ են ստանում գյուղական տնտեսությունից, լրա-

II.

ՈՎ ԻՐԱՎՈՒՆԲ ՈՒՆԻ ԸՆՏՐԵՒՈՒ, ՅԵՎ ՈՎ Ե ԶՐԿՎԱԾ ԱՅԴ ԻՐԱՎՈՒՆԲԻՅ

Նոր հրահանգների համաձայն ընտրական իրավունքներից չեն կարող ոգտվել հետևյալ քաղաքացիները.—այն հողագործները, վորոնք սեղոնով կամ մշտապես վարձու աշխատանք են գործադրում այն չափով, վորը լայնացնում և նրանց աշխատանքը՝ անցնելով աշխատավորական օսհմաններին, աշխատավորական տնտեսություն և կոչվում այն տնտեսությունը, յերբ վարձու աշխատանք և գործադրվում և յերբ տնտեսություն մեջ առորյա աշխատանքին անպայման մասնակցում են ընտանիքի աշխատանքի ընդունակ անդամները:

Ընտրական իրավունքներից զրկվում են նաև այն հողագործները, վորոնք հողագործական տնտեսություն հետ միասին ունեն նաև սեփական կամ արենդով վերցրած ձեռնարկներ, որինակ՝ ջրաղացներ, բրնձագործներ և այդ ձեռնարկները աշխատեցնում են մշտական կամ սեղոնային վարձու աշխատանք գործադրելով:

Նոր հրահանգները ընտրական իրավունքներից զրկում են այն հողագործներին, վորոնք հողագործական տնտեսությամբ զբաղվելու հետ միասին պարապում են անասունների, գյուղատնտեսական և այլ մթերքներ առնելով ու ծախելով. ընտրական իրավունքներից զրկվում են նաև նրանք, վորոնք իրենց ունեցած գյուղատնտեսական մթերքները և բանվոր անասունները ստրկացուցիչ պայմաններով տալիս են շրջակա բնակչությանը ոգտվելու համար, և բացի դրանից ստրկացնող պայմաններով բնակչությանը վարկեր են տալիս:

Ընտրական իրավունքներից զրկվում են բոլոր

կրոնական պաշտամունքների, դրանց թվում նաև մալականների, դուխարոնների և մյուս աղանդների նաչյառչիկները, բացի պահապաններից, ավուղ մաքրողներից, մեռել լողացնողներից և ծխական խորհուրդների անդամներից:

Նոր կանոնադրությունն այնպես և անում, վորպեսզի այն գյուղացիները, վորոնք լայնացնում են իրենց աշխատավորական տնտեսությունը, մասնակցեն յերկիրը կառավարելու գործին:

Դրա համար ել ընտրական իրավունքներից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք հիվանդություն, զորակոչի կամ հասարակական գործի համար ընտրվելու դեպքում ստիպված են լինում իրենց տնտեսություն մեջ ոգտվել մի մշտական բանվորի աշխատանքից:

Ընտրական իրավունքներից չեն զրկվում այն հողագործ-գյուղացիները, հաց արտադրողները, խաղողագործները, այգեգործները, չաթմուկի և այլ տեխնիկական գյուղատնտեսական կուլտուրաներով զբաղվողները, վորոնք բերքը լավացնելու, ժամանակին ջրելու և հավաքելու համար գուտ կլիմայական պատճառներով ստիպված են լինում կարճ ժամանակով վարձել վոչ ավել քան չորս բանվոր. որինակ, բամբակը կամ բրինձը ջրելիս, արտը հնձելիս, վորպեսզի չփչանա, խաղողի տնկարանները կորզի բերելիս, և այլն, այսինքն՝ այնպիսի ժամանակ, յերբ շտապ կարգով բերքը հավաքելու համար ստիպված են լինում բանվոր ձեռքեր վարձել:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք սեղոնային աշխատանքի են զրկում և իրենց բացակայություն ժամանակ մի բանվոր են վարձում:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն գյուղացիները, վորոնք բացի այն, վոր հիմնական յեկամուտ են ստանում գյուղական տնտեսությունից, լրա-

ցուցիչ յեկամուս ձեռք են բերում նաև իրենց ջրա-
ղացից, կամ փոքր բրնձաղտիչ գործարանից, վորտեղ
միայն իրենք են աշխատում՝ առանց վարձու աշխա-
տանքից ոգտվելու, և յեթե նրանց տնտեսության մեջ
վարձու աշխատանք չի գործադրվում:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն կուս-
տարներն ու արհեստավորները, վորոնք աշխատավո-
րական տնտեսություն են վարում և վարձու աշխա-
տավորներից չեն ոգտվում. նույնպես և նրանք, վո-
րոնք իրենց արտադրության մեջ բանեցնում են մի
հասակավոր բանվոր կամ յերկու աշակերտ, ինչպես
որինակ՝ դարբինները, կլեկչիները:

Ընտրական իրավունք ունեն արտադրական ձեռ-
նարկների վարձակալները, վորոնք աշխատում են ա-
ռանց վարձու աշխատանք գործադրելու, յեթե նրանց
տնտեսությունը ընդհանուր յեկամուսի տեսակետից
նման է աշխատավորական տիպի տնտեսության:

Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն դյու-
ղացիները, վորոնք պարապում են անասնապահու-
թյամբ (վոչխարաբույծները) ոգտվում են միայն 2
հովիվների (չորանների) վարձու աշխատանքով, այն
պայմանով, յեթե հովիվի աշխատանքը ոժանդակ
ընույթ է կրում և այդ դեպքում տնտեսության ամե-
նորյա աշխատանքի մեջ մասնակցում են տնտեսու-
թյան աշխատանքի ընդունակ անդամները:

Ընտրելու իրավունք ունեն աշխատանքի և պա-
տերազմի ինվալիդները, վորոնք Սոցիալական Ապա-
հովազրության Ժողկոմատի ձբի պատենտներով տու-
տուր են անում. նաև գործազուրկ բանվորները և ծա-
ռայողները, վորոնք 1-ին կարգի պատենտ են վերց-
նում, յեթե այդ առևտուրը նրանց համար մի ժամա-
նակավոր զբաղմունք է:

Ուրեմն, ընտրողների կատեգորիաները հաստա-
տան կերպով վորոշելով այլևս հնարավորութուն չի
լինի ինքնակամ կերպով վորոշել ընտրողների կատեգո-
րիաները: Այստեղից ել պարզ է, վոր այլևս դեպքեր չեն
լինի, յերբ այս կամ այն քաղաքացին պատահաբար
զրկվում է իրավունքից կամ իրավագուրկը չհիմնա-
վորած բողոք է ներկայացնում ընտրելու իրավունք
ստանալու համար:

Նոր ընտրական հրահանգների համաձայն կու-
լակներին, սպեկուլյանտներին, ցարական իշխանու-
թյան և հակահեղափոխության գործակալներին, յուզ-
բաշխներին և ստրաժնիկներին, միտաբներին, ավագնե-
րին, գյուղական դատավորներին խստորեն արգելվում
է մասնակցել ընտրություններին. իսկ ընտրական ի-
րավունքներից զրկվածները ընտանիքների անդամ-
ները ընտրական իրավունքներից չեն զրկվում այն
դեպքերում, յեթե նյութապես կախված չեն ընտրա-
կան իրավունքներից զրկվածներից և ապրում են
ինքնուրույն ու հասարակական ոգտակար աշխատան-
քից ստացած արդյունքով: Մասնավորապես ընտրա-
կան իրավունքներից չեն զրկվում մանր հանցանք
կատարելու, որինակ՝ կովի համար ձերբակալված աշ-
խատավորի, բանվորի և գյուղացու ընտանիքի ան-
դամները, յեթե մինչև անգամ նյութապես նրանցից
են կախված յեղել:

III

ԿՈՒԼԱԿԸ, ՄՈԼԼԱՆ ՅԵՎ ԶԳՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ՄԻԶԱՎՆԵՐԻ ԲԼՈԿԸ ԱՆՑՅԱԼ ՏԱՐՎԱ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Այժմ տեսնենք, թե անցյալ տարի ընտրություն-
ներին կուլակն ինչպես է իրեն պահել կուլակը, մու-
լան, չարչին տեսնելով, վոր իրենց զրկել են ընտրա-
կան իրավունքներից և վճռական կերպով արգելել

գյուղի քաղաքական և հասարակական կյանքին մասնակցելուց, սկսել են չտեսնված ակտիվություն ցույց տալ: Կուլակը լայն ազիտացիա և մղում գյուղի ունեւորներին մեջ, վերադարձին նրանք բոլորը ներկայանան ընտրական ժողովներին. ունեւորներն ել ընտրական ժողովի են գալիս հետները բերելով իրենց կանանց և աղջկերանց, այս անգամ վոչ մի ուշադրություն չը դարձնելով սովորություններին, կենցաղին:

Որինակ վերցնենք Շամախու գավառի Նաբուր գյուղը: Գյուղի ունեւորները իրենց հետ ընտրական ժողովի են բերում իրենց ընտանիքի այն բոլոր անդամներին, վերոնք ընտրական ծանուցագրեր ունեն: Դա դեռ քիչ չէ, այդ ունեւորները միանգամայն դեռ են լինում կանանց և տղամարդկանց առանձին ժողովներ հրավիրելուն, ինչպես առաջ եր լինում, և համախմբվում են վոչ թե ըստ սեռի, այլ ըստ ունեցվածքի և ցեղի: Վերջնայն է լինում, վոր ընտրական ժողովները յերկու խմբի են բաժանվում, մի կողմը չքավորները, իսկ մյուս կողմը՝ կուլակները խումբը իրենց կանանց հետ միասին. և կուլակները խումբը իր ցանկացած մարդուն անց է կացնում, իսկ չցանկացածին տապալում: Կուլակները վոչ մի բանի առաջ կանգ չեն առնում, վորպեսզի ընտրությունների ժամանակ իրենց ամբողջ ուժը ցույց տան և չքավորների հետ կռիվ սկսեն: Դրանով չքավականանալով, կուլակները դպրոցում սովորող իրենց յերեխաներին սովորեցնում են, թե կոլեկտիվ գիմում ավելք գավազործկութի տեղական ուսուցչի վատ վերաբերմունքի մասին, վորը պաշտպանում է չքավորներին, և պահանջեցեք, վոր նրան դպրոցից հեռացնեն:

Մի քանի տեղեր ավելի հաջողություն ունենալու և բնակչության վրա կրոնական ազդեցություն թողնելու նպատակով կուլակները ոգտագործել են

նաև մոլաներին, վորպեսզի նրանք իրենց զուրանով և շարիաթով ազիտացիա անելով, միասին գործեն:

Այսպես, որինակ, Ղուբայի գավառի Իլիխախ գյուղում տեղական մոլան ընտրական ժողովում ազիտացիա անելով ժողովից հեռացնում և բնտրություններին յեկած կանանց: Ընտրությունները չեն կայանում: Իսկ մինչև նոր ժողովը, կուլակները կարողանում են ավելի սերտ միանալ մոլայի հետ և ընտրություններին ժամանակ տապալել չքավորների թեկ նաժուներին, կամ նրանց տեղ իրենց մարդկանց անցկացնել: Իլիխախի վերընտրությունները չեն հաստատվում:

Այդ բաները կատարվել են վոչ միայն թուրքաքական գյուղերում, ուր կրոնամոլությունը շատ դարգացած է և մասսան մեծ մասամբ անգրագետ և ու անկուլտուրական, այլև մինչև անգամ ավելի կուլտուրական հայկական գյուղերում կուլակները ոգտագործում են քահանաներին, վորպես փորձված և համոզիչ ազիտատորներ:

Գյանջայի գավառի Վերին-Շեն գյուղում քահանան ազիտացիա է անում կուլակներին ոգտին, վորի հետևանքով ընտրական ժողովին յեկած գյուղացիներին կուլակը հարցնում է.— ել ինչո՞ւ եք դուք ժողովի յեկել, յերբ քիչը նոր խորհրդէ համար իր մարդին արդեն նշանակել ե:

Շամախու գավառի Արդուլյան գյուղում ընտրական ժողովը լրանգարվում է. և մինչև յերկրորդ ժողովը, կուլակները այնքան հաջող կերպով ազիտացիա են անում և կանանց քաշում իրենց կողմը, վոր յերկրորդ ընտրական ժողովում կանայք պահանջում են իրավազուրկներ լին ընտրելու իրավունք տալ. բացի դրանից նրանք հրաժարվում են ձայն տալ ընտրական իրավունք ունեցողներին, պատճառաբանելով, թե նրանք չեն կարող գյուղը կառավարել:

Բացի վերոհիշյալ բաներից, կուլակները հատուկ գաղտնի ժողովներ են անում, և այդտեղ քննում գյուղ խորհրդի ապագա նախագահի և մինչև անգամ համագումարներին ուղարկելիք պատվիրակների թեկնածու թյունները, կաշառում են մարդկանց ու հարեցնում, ամեն բարիք և ցորեն բաժանել խոստանում. ահա կուլակների սիջոցները պայքարի ժամանակ:

Գյուղացի գավառի Մոլլաքենդի ուայոնի Բոյ գյուղում գաղտնի ժողով է. ներկա են միայն կուլակները և մեկ էլ մոլլան, վորի տանն էլ հենց ժողովն է կայանում. քննվում է գյուղխորհրդի ապագա նախագահի թեկնածու թյունը. նրան հենց այդ ժողովում էլ նշանակում են և դուրանի վրա նրանից յերդում առնում, վոր նա միշտ էլ ողնելու է կուլակներին, չի խանգարելու կոնտրաբանդայով զբաղվելու, և այլն: Բայց այդ բոլորը գյուղական ժողովում բացվում է և չքավորներն ու միջակները կուլակներին թեկնածուին տապալում են:

Լենքորանի գավառի Մասսալինի ուայոնի Հուսեյն-Հաջալի գյուղում ընտրական իրավունքներից զրկված կուլակները ահագին տուր ու դժոխք են սարքում, վորի հետևանքով մի չքավոր սպանվում է և յերկուսը վիրավորվում: Խհարկե, մեղավորները դատարանի առջև արժանի պատիժ են ստացել:

Ահա մի ուրիշ դեպք: Շամխորի ուայոնի Զիրդախան գյուղում, սւր ընդհանրապես կուլակներ շատ կան, մի կուլակ ընտրական ժողովն է գալիս և բողոքում թեկնածուների ցուցակի դեմ, պատճառաբանելով, թե շատերը այդ ցուցակի մեջ չեն մտցրված. ընտրողներից մեկը հարցնում է, թե ո՞ւմ են մոռացել, կուլակը դրան պատասխանում է. — «հենց վերցնենք ինձ»: Կուլակը ցուցակի մեջ է մտցրվում և վաղորդ հրձվում է: Բայց ահա դուրս է գալիս մի չքա-

վոր և ասում. — «Եդ թեկնածուն մեր բոլոր թեկնածուներից ամենալավն է. նա ամենալավ և ամենայեռանդուն մարդն է. վերջերս նա որը ցերեկով կուլակների ոգնությամբ թալանել է մի գյուղացու տունը, գլուխը վերմակով կապկպելով. այդ թեկնածուի մյուս արարքների մասին բոլորդ զիտեք»: Ընդհանուր ծիծաղի տակ «յեռանդուն» կուլակի թեկնածու թյունը ցուցակից հանվում է և նա գլուխը քաշ՝ ժողովից հեռանում է:

Մի ուրիշ դեպք էս: Գյանջայի գավառի Սաֆի-քյուրդ գյուղում կոոպերատիվի վատնիչ մի ունեւոր կուլակ մի քանի բատրակների սովորեցնում է ընտրական ժողովը խանգարել. այդ բատրակներն էլ վաղորդ այդ բոլորի մասին պատմում են բատրակներին և չքավորներին: Նախորդ հավատացած լինելով իր հաջողության մեջ, վատնիչ-կուլակը ընտրական ժողովի է գալիս: Մինչև անգամ նրան էլ հնցուցակի մեջ գցում, բայց քվեարկության ժամանակ բատրակները նրա արարքները բաց են անում և չքավորների հետ միասին նրա թեկնածու թյունը տապալում: Վատնիչ-կուլակին մնում է միայն ընդհանուր ժողովը թողնել ու հեռանալ՝ չքավորների և միջակների ընդհանուր ծիծաղի տակ:

IV

ԲԱՆՎՈՐՈՒՅԻՆ ՅԵՎ ԳԵՂՋԿՈՒՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԱՆՑՅԱԼ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Խորհուրդների անցյալ վերընտրությունների ժամանակ կանայք արձակ և համարձակ դուրս են յեկել խորհուրդների այն նախագահների դեմ, վոր կուլակների կողմնակից են, և նրանց բոլոր գործերը մերկացրել:

Այսպես որինակ, Ղաղախի գավառի Մուսա-Քյոյ գյուղում կանանցից մեկը հաշվետվական ժողովում գյուղխորհրդի նախագահին նախատում է, վեր նա միջոցներ չի ձեռք առել բազմակնությունից դեմ: Կանայք ավելին են անում. Շամախու գավառի Մուրուզմինի դայրայի գյուղերից մեկում, ընտրութունները ժամանակ ներկա յեղող կանայք (95 հոգի) տեսնելով, վոր տղամարդիկ (105 հոգի) բոլորովին ձայն չեն տա լիս կանանց թեկնածուներին և ի նկատի ունենալով, վոր տղամարդկանց թիվը մեծ է, կես ժամով ժողովը ընդհատում են և գնում ժողովի չեկած կանանց հետե վից: Տղամարդիկ ևս նույնն են անում: Կես ժամից հետո ժողովին ներկա են լինում 125 կին և 110 տղամարդ: Կանայք ավելի ակտիվ են գուրս գալիս: Ավելի մեծ թիվ կազմելով, կանայք խորհրդի անդամ են ընտրում իրենց թեկնածուին:

Ղուբայի գավառի գյուղերից մեկում գյուղխորհրդի հաշվետվական ժողովներից մեկում ներկա յեղող տղամարդկանցից և վոչ մեկը գուրս չի գալիս գյուղխորհրդի դեմ. այն ժամանակ գուրս է գալիս թրքուհի Գյուլի Սանումը: Ներկա յեղող տղամարդկանց նախատելով, վոր վախենում են խոսել, Գյուլի-Սանումը խիստ կերպով հարձակվում է գյուղխորհրդի նախագահի վրա և ասում է.— «Դու արնախում ևս և վոչ թե գյուղխորհրդի նախագահ: Միթե քեզ կարելի է գյուղխորհրդի նախագահ լինել, յիբր դու սեփական խանութ ունես: Մեր արտատեղիները քո գունդները վառատակ են անում, իսկ դու մեզ վրա տուգանք ես դրնում, յիբր մեր անասունները մտնում են քո արոտատեղին: Մենք դպրոց ունենք, բայց մեր յերեխաները չեն սովորում. ինչո՞ւ չեն մեր յերեխաները սովորում: Ո՞վ ևս դու. ինչպես ես համարձակվել մեր խոր

հուրդը մտնել:» Յեվ թրքուհին հասնում է յուր նպատակին. գյուղխորհրդի կուլակ նախագահը հետևյալ որը փոխվում է և տեղը ուրիշը զբղում՝ իմեծ ուրախություն՝ բոլորի:

Անցյալ տարի նախընտրական կամպանիային կանայք ավելի ցիտակից վերաբերմունք են ցույց տվել, մանրամասնորեն քննել են ամեն մի թեկնածուի, վոր իրենք են առաջ քաշել. նրանք հատկապես ուշադրությամբ և զգույշ են վերաբերում, վորպիցի խորհրդի անդամ ընտրվեն ավելի ակտիվ և գործի մեջ աչքի ընկնող կանայք:

Այսպես, Գյանջայի գավառի Զիաթլի գյուղում նախընտրական ժողովի ժամանակ կանայք իրենք են անպետք հայտարարել այն կնոջը, վորը 1926 թվին խորհրդի անդամ լինելով, անտարբեր վերաբերմունք է ցույց տվել գյուղխորհրդի աշխատանքներին:

Գավառական ընտրական հանձնաժողովներից շատերը բաղված թիվ արձանագրութուններ են ստանում կանանց ժողովներից, վորոնք պահանջում են գյուղխորհրդի նախագահ ընտրել կնոջ: Ղուբայի գավառի Ն. Լեզեր գյուղում լեզգի կանայք դայրադործկոմին կուլեկտիվ գիծում են տալիս, վորպեսզի գյուղխորհրդի նախագահը կին լինի: Նույն գավառի Գիլ գյուղում կանայք գյուղխորհրդի հին նախագահին նրա վատ աշխատանքի համար տապալելով, տեղը ընտրում են լեզգուհու Աղզամի գավառի Սինգրիստան գյուղում միաձայն գյուղխորհրդի նախագահ է ընտրվում ակտիվ թրքուհի Մինեբա Արդուլ Ռահիմ Ղըզին:

Աղզամի գավառի Գառգառի դայրայի Գեշթազլի գյուղում ևս խորհրդի նախագահը կին է—Փեհրանդա Ալլահվերդի Ղըզին:

Զիրբայիլի գավառի Դյովյաթարու գյուղում խորհրդի հին անդամ թրքուհին մեծ հաջողությամբ ակտիվ ապրտացիա է անում ունեւորները և կուլակները դեմ,—

«Մեր ընկերները,—ասում եր նա,—չունենորենք ու բատրակներն են. դրա համար ել ունենորենքին և կուլակներին խորհրդի անդամ չպիտի ընտրել»: Այդամի զավառի Ղուզանլուի խորհրդում մի կին դուրս ե յեկել մի աղամարդու թեկնածության դեմ, ասելով.— «Մենք այնպիսի անգործունյա մարդուն խորհրդի անդամ ընտրել չենք կարող և չպիտի ընտրենք. նա անտաճեր վերաբերմունք ե ցույց տալիս կին-կազմակերպության զարգացմանը»:

V

ԻՆՉՊԵՍ ՊԻՏԻ ԳՆԱՆ ԽՈՐՀՐԴՆԵՐԻ ՀԱՅՎԵ-ՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ՉՈՒՆԵՎՈՐՆԵՐԻ ԺԱՂՈՎՆԵՐԸ

Գյուղխորհրդի ընտրությունները ղեկավարում ե գյուղական ընտրական հանձնաժողովը, վոր կազմվում ե դայրագործկոմի և դայրա-ընտրական հանձնաժողովի վորոշումով, վորի մեջ մտնում են դայրա-ընտրական հանձնաժողովի լիազորը (նախագահի իշավուն քներով), յերկու ներկայացուցիչ լինում են գյուղխորհրդից, մի-մի ներկայացուցիչ պրոֆմիությունից, կոմսոմոլից, գեղջկուհիների պատվիրակային ժողովից, յերկու ներկայացուցիչ տեղական գյուղացիական փոխադարձ ոգնության ընկերությունից, Կարմիր Բանակի, նավատորմի և սահմանապահ զորամասերի ներկայացուցիչները (նրանց կանգնած տեղերում):

Մինչև խորհրդի նոր անդամներ ընտրելը լինում ե հատուկ վերընտրական կամպանիա:

Վերընտրական կամպանիան պետք ե իր վրա դրավի բոլոր աշխատավորների ուշադրությունը և բան վորնների ու բանվորուհիների լայն մասսաներին քաշի խորհուրդների ընտրություններին:

Վերընտրական կամպանիան պիտի շարժի գյուղացիական ծովը, և նրան ստիպի մասնակցել իր խորհրդի վերընտրություններին, քննել հնի գործունեյությունը, նորին նախագ տալ, և կազմակերպված ջանքերով թույլ չտալ, վոր կուլակները խորհրդների մեջ մտնեն:

Ընտրական կամպանիայի հաջողությունը և անհաջողությունը յերկար ժամանակով կվորոշի մեր քաղաքական դրությունը և հոկայական ազդեցություն կունենա գյուղխորհուրդների և դայրագործկոմների հետագա ամբողջ աշխատանքի վրա. դա իր ազդեցությունը կունենա նաև մեր կարևոր տնտեսական և քաղաքական խնդիրները վճռելու հաջողության վրա:

Կուլակները չեն կարող հաշտվել այն բանի հետ, վոր իրանք իրավունքներից և ազդեցությունից զրկվել են. նրանք ամեն կերպ աշխատելու են խորհրդի մեջ մտնել կամ իրենց մարդկանցը անցկացնել կուլակները կաշաւքի, վախի՞նելու են գիմելու, մոլլայի միջոցով աշխատելով ազդեցություն ձեռք բերել:

Բատրակը, չունեմովր և միջակը—միացած և կազմակերպված ուժերով աշխատելով, պետք ե մերկացնեն կուլակների բոլոր կեղտոտությունները և պետությունը ղեկավարելու և կառուցելու իրենց իրավունքները իրականացնեն ամբողջովին: Խորհուրդները միայն աշխատավոր մասսաների, բանվորների և գյուղացիների համար են: Խորհուրդները չունենորին և միջակին, ոգնում են՝ կովելու կուլակի դեմ:

Այստեղից, ուրեմն, պարզ ե, վոր ընտրական կամպանիայի ժամանակ պիտի կազմակերպել, համախմբել գյուղացիության ամենաչունեոր և միջակ խավերին—միասին դուրս գալու համար կուլակների դեմ:

Կուլակային տարրերի աճող ակտիվությանը չու-

նևորները, բատրակները և միջակ գյուղացիները պիտի պատասխանեն իրենց միացյալ խմբակ-բնակով: Իլովը, ի հարկե, ապահով պայմաններ կստեղծի և հնարավորութուն կտա միասին զոգրս գալու ընտրություններին, կազմակերպված գործելու և խորհրդի մեջ անցկացնելու իր թեկնածուներին:

Գյուղական ընտրական հանձնաժողովը վերընտրություններից մի ամիս առաջ քննում և 18 տարեկանին հասածների ցուցակները, կազմում և ընտրողների և ընտրելու իրավունքներից զրկվածների հաստատուն ցուցակ և այդ ցուցակը տալիս դայրա-ընտրական հանձնաժողովին՝ հաստատության համար: Վերընտրական կամպանիան սկսվում և բոլոր բնակատեղիների և քոչատեղերի ընդհանուր ժողովներում՝ գյուղական խորհուրդների հաշվետվությամբ:

Դա նշանակում է, վոր գյուղխորհրդի նախագահը և ընտրական հանձնաժողովի անդամները պետք է ներկայանան իրենց բնակատեղերից յուրաքանչյուրի, ընդհանուր ժողովին: Տվյալ բնակատեղից խորհրդի անդամ ընտրվածները կամ հենց խորհրդի նախագահը հաշիվ են տալիս, թե ինչպես և աշխատել խորհուրդը անցած տարվա ընթացքում, ինչի և հասել, ինչի վրա, մասնավորապես ինչ և արել ինքը—խորհրդի անդամը: Հենց այդ ընդհանուր ժողովում իրենց աշխատանքի մասին տեղեկություն պիտի տան եկնոմը, հիդրավլիկը, միրաբը, ժողկատավորը, բուժակայանի վարիչը և ուրիշները:

Ընդհանուր ժողովը պետք է քննի խորհրդի և նրա անդամների, սովխոզի կամ ագրոկայանի կատարած աշխատանքը, հավանություն տա այդ աշխատանքին կամ հանդիմանի, յեկող տավա համար նակազ տա, այսինքն ցույց տա, թե խորհուրդը կամ պրակատի կետը ապագայում ինչ պիտի անեն և ինչպես

պիտի աշխատեն: Դրանից հետո գյուղական ընտրական հանձնաժողովի ներկայացուցիչը պիտի մանրամասն բացատրի, թե ինչ միտք ու նշանակություն ունեն խորհուրդների վերընտրությունները, բացատրի ընտրական ծանուցագրի նշանակությունը և այն բանը, վոր թե կանայք և թե տղամարդիկ անպայման պետք է ընտրություններին ներկա լինեն, ընտրական հանձնաժողովի ներկայացուցիչը պիտի կարգա-ընտրությունների մասին հրահանգները, բացատրելով առանձին տեղերը, նա պիտի հայտարարի, թե հենց նոր կարգացած հրահանգների համաձայն ընտրելու և ընտրական ժողովին ներկա լինելու իրավունքից զրկվում են տվյալ գյուղի այս ինչ կամ այն ինչ քաղաքիները: Ընդհանուր ժողովը կարող և խոսել ցուցակի մասին ըստ եյուլթյան, քննել իր տեսակետով, թե ճիշտ և արդյոք այս կամ այն քաղաքացուն իրավունքից զրկելը, թե չէ: Համենայն դեպս ցուցակը անփոփոխ և մնում և կախվում և աչքի ընկնող տեղում, բացատրելով բոլոր իրավագույններին, թե ինչպես պիտի գանգատ ներկայացնել և իրավունքները վերականգնել:

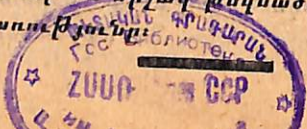
Գյուղական ընտրական հանձնաժողովը ինչպես մենք վերին ասել ենք, իրավագույնների ցուցակը չի փոփոխում, այլ հաշվի է առնում ընդհանուր ժողովի կարծիքը և այդ մասին հայտնում դայրայի ընտրական հանձնաժողովին, վորը հետո ցուցակը կըճատում կամ լրացնում է:

Կուլակը չափազանց ակտիվ է. ավելի գրագետ է, քան մյուսները. նա ճարպիկ և և անպատճառ կաշխատի իրեն վերականգնել. նա հետևյալ ուրը կճանապարհվի դայրա-հանձնաժողովի մոտ, զուցե նաև ավելի դենը կգնա իրավունքներ ձեռք բերելու համար, բացատրելով, թե իրան սխալ են ձայնագույրի, արել և այլն:

Հունեւորների ժողովները ինչ եւ վոր լինի պարտավոր են մինչև ցուցակներ կազմելը և խորհրդի վեր ընտրությունը, նախապես քննել ձայնագուրկների ցուցակը և ապագա խորհրդի թեկնածությունները: Այստեղ, ահա, թեկնածությունները քննելիս, պետք չափազանց մանրամասն ընտրություն անել: Պետք է խորհրդի անդամ ընտրելու համար ի նկատի ունենալ բատրակին, չունեւորին, միջակին, բատրակուհուն և միջակ գեղջկուհուն, բայց այնպիսիներին, վորոնք կուլակների ձեռքին խաղալիք չեն, այլ ազնիվ բացարձակ կերպով նրանց դեմ պայքար են մղում:

Հունեւորների ժողովներում կազմակերպված չունեւորա-միջակային բլոկը պիտի ընտրություններից ներկայանա լրիվ՝ իրենց կանանց և բոլոր ընտրողների հետ. պետք է այնպես անել, վորպեսզի կուլակը հնարավորություն չունենա խախտել չունեւորների և միջակների բլոկը, նրանց շարքերը. իսկ մենք գիտենք, վոր կուլակները այդ բանն անելու են և բոլորը միասին, վորպես մի մարդ—ձայն են տալու իրենց թեկնածուներին:

Ընտրական իրավունքներից զրկված բոլոր տարրերը մի բանի վրա հույս ունեն—գյուղի չունեւոր-միջակային մասի կազմակերպված չլինելու և հետամնացության վրա. այդ իրավագուրկները կատաղի յեռանդ կգործադրեն, վորպեսզի չունեւորների և միջակների բլոկը կազմակերպված դուրս չգա. նրանք կոգտագործեն թե փողը և թե ուրիշ միջոցներ: Բատրակները, չունեւորները և միջակները դրանց կհակադրեն իրենց միասնականությունը, չունեւորների ժողովներում ընդունված վորոշումների հաստատուն լինելը և չունեւոր ու միջակ թեկնածուներին անց կացնելու համառությունը:

<< Ազգային գրադարան

NL0206372

5592

35. 695

1 12-5658

un d. l.

g m l